

Oleksandr Bilotserkivskyi
*Candidate of Technical Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»*

Білоцерківський О.Б.
*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі і логістики
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-3>

INVENTORY MANAGEMENT OF AN ENERGY SUPPLY ENTERPRISE USING ABC ANALYSIS

УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ АВС-АНАЛІЗУ

Своєчасне постачання товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) енергопостачальним підприємствам України в умовах російської агресії має критичне значення для економіки країни, адже з'явилися такі виклики як: втрата або пошкодження частини електрогенеруючих потужностей; відсутність палива для ТЕС і ГЕС, оскільки більшість вугільних шахт Донбасу опинилося під контролем росіян; знищення 80% українських ТЕЦ через російські бомбардування, зокрема руйнування Харківської ТЕЦ-5 та Зміївської ТЕС. Саме тому актуальним є використання логістичних методів в управлінні запасами енергопостачальних підприємств із формуванням практичних висновків та рекомендацій, що будуть корисними для енергетичної інфраструктури України в умовах російської агресії.

Дослідженню питань функціонування енергопостачальних компаній України в умовах російської агресії, прогнозуванню індикаторів діяльності, розробленню напрямів вдосконалення та повоєнного відновлення енергетичного сектору економіки присвячено праці таких авторів як: Ахромкін Є., Ванькович Л.Я., Гламаздин В.П., Домбровська Т.М., Кремса О., Петровець С., Ткач Д., Тресков А.В., Трещов М., Череп А.В. Зокрема, в роботі [1, с. 14-17] проведено фінансовий аналіз АТ «Харківобленерго», зроблено висновок, що російсько-українська війна підірвала потенціал підприємства, адже наразі воно немає значних коштів на покриття своїх заборгованостей та працює в збиток, але, незважаючи на це, товариство функціонує та попри постійні обстріли йому вдається відновлювати електропостачання у місцевостях, де було пошкоджено лінії електропередач. Проте, незважаючи на достатню кількість робіт із цієї тематики, з уведенням воєнного часу через російську агресію частина відкритих даних енергетичного сектору економіки була заблокована їхніми розпорядниками, що ускладнює аналіз діяльності підприємств паливно-енергетичного комплексу [2, с. 83].

Для управління матеріальним запасами будемо використовувати АВС-аналіз, що є методом визначення ступеня розподілу конкретної характеристики між окремими елементами якої-небудь множини. Для проведення АВС-аналізу будемо застосовувати такий алгоритм:

1. Формулювання мети аналізу.
2. Ідентифікація об'єктів управління, що аналізуються методом АВС.

3. Виділення ознаки, на основі якої буде здійснена класифікація об'єктів управління.

4. Оцінка об'єктів управління за виділеною класифікаційною ознакою.

5. Групування об'єктів управління в порядку убутання значення ознаки.

6. Побудова кривої АВС.

7. Розділення сукупності об'єктів управління на три групи: А, В і С.

Проаналізуємо розподіл обсягів закупівлі АТ «Харківобленерго» у 2023 році за даними про 81 постачальника та проведемо їх АВС-аналіз. Криву АВС-аналізу за даними про постачальників АТ «Харківобленерго» наведено на рис. 1.

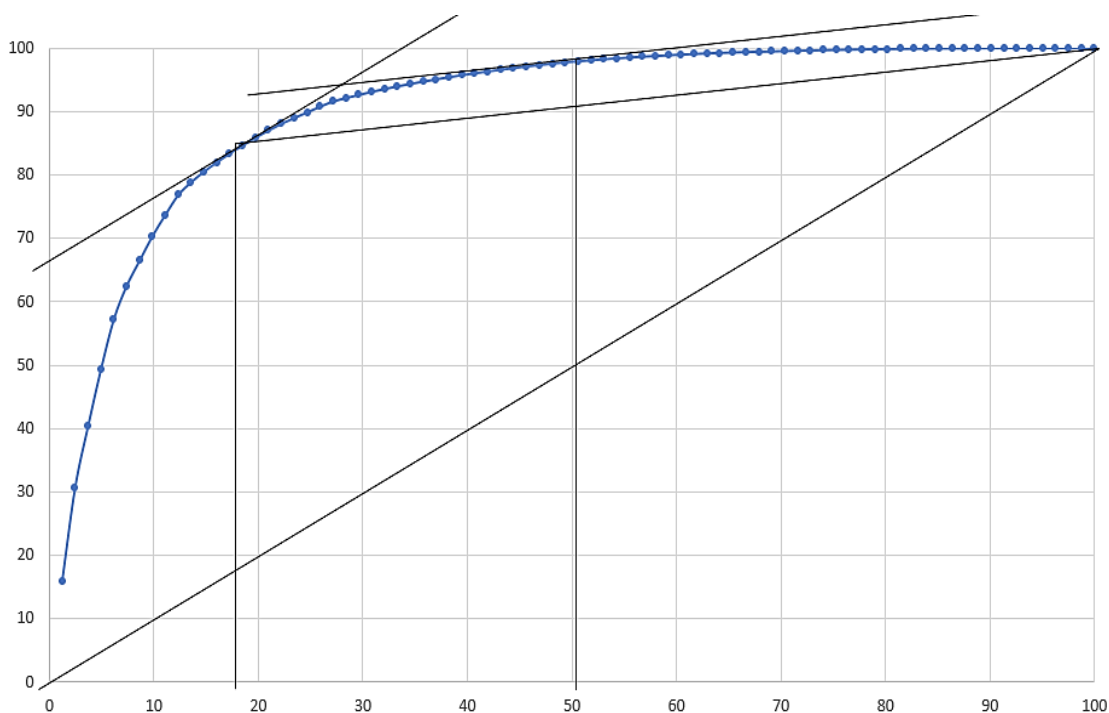

Рис. 1. Крива АВС-аналізу за даними про постачальників АТ «Харківобленерго» у 2023 році

Як видно з рис. 1, найбільшими постачальниками АТ «Харківобленерго» в 2023 році були ПАТ «ЗАВОД ПІВДЕНКАБЕЛЬ» (кабельно-провідникова продукція, 15,92%), ТОВ «АЛБАТ» (засоби обліку, 14,67%), ТОВ «ЕЛІЗ» (кабельно-провідникова продукція, 9,67%), ТОВ «СЗЗВ» (опори ліній електропередач, 8,97%), ТОВ «ІНТЕКС ІНВЕСТ» (паливно-мастильні матеріали, 7,92%), ТОВ «САНФЛАУВЕР ТРЕЙД» (трансформаторна олія, 5,30%). У той же час, узагальнені дані показують, що 15% постачальників (або 12 компаній в абсолютному вираженні) мають частку в обсязі товару, що постачається, на рівні 80,49% (або 455001182,6 грн.). Це свідчить про те, що підприємство може потрапити в залежність від невеликого числа постачальників, що в результаті може призвести до зловживання ними монопольним становищем, необґрунтованого підвищення цін та зриву поставок.

Розглянемо структуру ТМЦ, що закуповуються АТ «Харківобленерго», за даними про 110 предметів закупівлі та проведемо АВС-аналіз структури. Криву АВС-аналізу наведено на рис. 2.

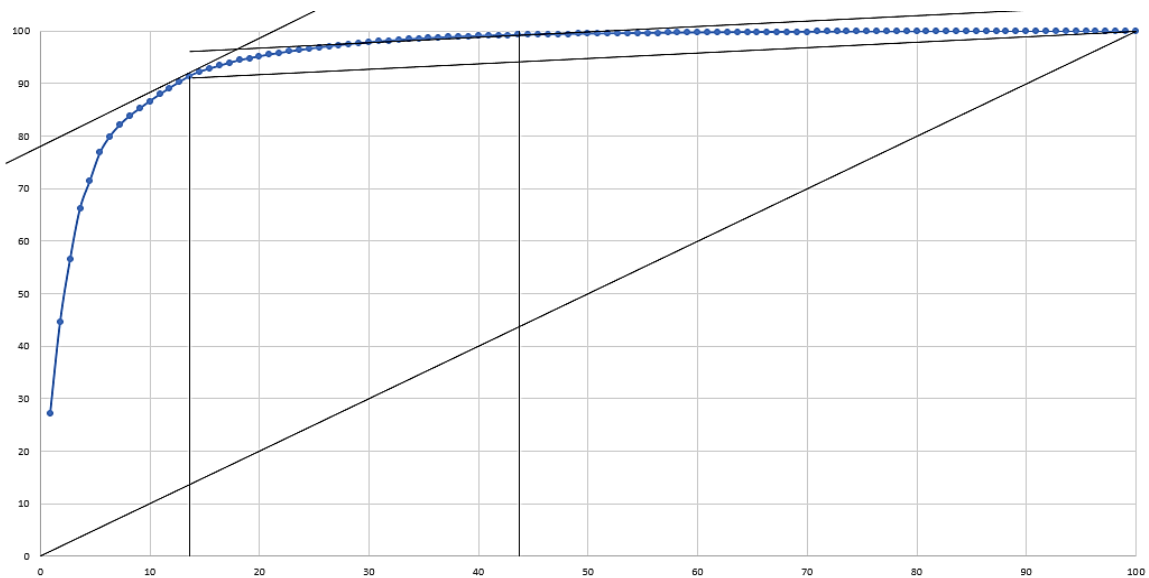

Рис. 2. Крива ABC-аналізу за даними про структуру ТМЦ, що закуповувалися АТ «Харківобленерго» у 2023 році

Як видно з рис. 2, в групі А 6% товарних груп становлять 80% обсягу постачання, з них найбільшу питому вагу мають електророзподільні кабелі (27,15%), лічильники (17,38%), нафта і дистилати (11,9%), електричне приладдя та супутні товари до електричного обладнання (9,72%), елементи електричних схем (5,33%), мастильні засоби (трансформаторна олія) (5,30%), тобто ТМЦ, які безпосередньо використовуються у виробничій (ліцензованій) діяльності. В групі В 13% товарних груп складають 14,88% обсягу поставок. У групі С 81% товарних груп становлять лише 5,21% загального обсягу поставок.

Таким чином, використовуючи ABC-аналіз, досліджено розподіл обсягів закупівлі у розрізі постачальників та структуру ТМЦ, що закуповувалися АТ «Харківобленерго» у 2023 році. Зроблено такі висновки: 1) найбільшими постачальниками АТ «Харківобленерго» в 2023 році були ПАТ «ЗАВОД ПВДЕНКАБЕЛЬ» (кабельно-провідникова продукція, 15,92%), ТОВ «АЛБАТ» (засоби обліку, 14,67%), ТОВ «ЕЛІЗ» (кабельно-провідникова продукція, 9,67%), ТОВ «СЗЗВ» (опори ліній електропередач, 8,97%), ТОВ «ІНТЕКС ІНВЕСТ» (паливно-мастильні матеріали, 7,92%), ТОВ «САНФЛАУВЕР ТРЕЙД». Це свідчить про те, що підприємство може потрапити в залежність від невеликої кількості постачальників, що в результаті може призвести до зловживання ними монопольним становищем, необґрунтованого підвищення цін та зриву поставок. Водночас, постачальники групи В не зможуть виступити резервом для постачальників групи А. Слід зауважити, що товарні групи, які постачаються постачальниками групи А, є ключовими для компанії та у разі зриву поставок діяльність компанії буде паралізована. 2) найбільшу питому вагу в обсязі поставок становлять ТМЦ, які безпосередньо використовуються у виробничій діяльності АТ: електророзподільні кабелі (27,15%), лічильники (17,38%), нафта і дистилати (11,9%), електричне приладдя та супутні товари до електричного обладнання (9,72%), елементи електричних схем (5,33%), мастильні засоби (трансформаторна олія) (5,30%). Отже, можна зробити висновок, що 80% продукції в обсязі поставок складають групи товарів, що безпосередньо використовуються в основній діяльності компанії. Водночас, структура постачальників та груп товарів, що ними постачаються, свідчить про неефективну побудову взаємовідносин із точки зору мінімізації

можливих зривів термінів постачання ключових товарних груп, та, відповідно, високі ризики в процесі матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Література:

1. Череп А.В., Василенко Д.О. Формування стратегічних векторів використання потенціалу підприємства АТ "Харківобленерго" у період російсько-української війни та повоєнний період. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. № 2 (6). С. 12-19. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230206.02>
2. Ахромкін Є., Безсмертний С., Невмержицький Д. Інструментарій ситуаційного аналізу електроенергетичної галузі України в умовах війни. *Економіка та право*. 2024. № 1 (72). С. 78-87. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.01.078>